

med det sagda har deremot varit att visa, att inga permissiva eller auktoriserande allmänna lagar för detta spel kunna stiftas, som äro i stånd att förhindra orätt och skadligt begagnande af den gifna tillåtelsen eller auktorisationen såsom det allmännaste, och att detta särskildt gäller om den nu befintliga permissiva och auktoriserande lagen för detsamma; den har vidare varit, att i och med detsamma äfven på denna lag visa och vinna tillämpning af den allmänna grundsatsen, att undantag ej böra eller rätteligen kunna bilda regel. Det är i följd häraf och derjemte i full öfverensstämmelse med Rikets Ständer redan för tretio år sedan framställda underdåniga anhållan, som undertecknad härmed värdsamt föreslår:

att Riksdagen för sin del beslutar och till Kongl. Maj:t ingår med underdånig anhållan att § 2 af Kongl. förordningen af den 21 Mars 1844, angående förbud mot lotteri-inrättningar upphäfves.

Om remiss till Lag-Utskottet anhåller jag värdsamt.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Sigurd Ribbing.

N:o 167.

Af Herr S. Ribbing: Om beviljande af ett årligt statsanslag af 4,500 R:dr för inrättande vid hvartdera af universiteten i Upsala och Lund af en profession i mekanik.

I den skrifvelse Consistorium Academicum i Upsala före hvarje lagtima riksdag till Kanslersemetet aflåter angående sådana behof, som ej genom Universitetets egna medel kunna fyllas, har till 1865, 1870 och 1871 årens riksdag framställning blifvit gjord om anslags begärande till en professur i mekanik. I

det underdåniga memorial, jemte hvilket kansleren till Kongl. Maj:t insänder sådan Consistorii Academici skrifvelse, har alla gånger det af Consistorium framställda behovet af en professur i mekanik af kansleren blifvit vitsordadt.

Sista gången fråga om en skrifvelse till kanslers-embetet angående nämnda angelägenheter i Consistorium Academicum förevar, den 29 September sistlidet år, återopades i fråga om anslag till en professur i mekanik såväl professoren i fysik och mekanik etc. A. J. Ångströms anförande i ämnet föregående år, 1870, till Consistorii protokoll som Consistorii samma år afåtna skrifvelse i samma ämne till kanslers-embetet. Förenämnda anförande har följande lydelse:

“Professuren i fysik och mekanik är en bland de äldsta vid Upsala universitet. Redan år 1634 blefvo dess läroämnen utbrutna från den medicinska fakulteten, till hvilken de förut hörde och öfverflyttades till den filosofiska, der de, med undantag af en kortare period under det 18:de seklet, alltid varit representerade. Den egentligen så kallade experimentalfysiken är emellertid en modern vetenskap och det är först under detta sekel som densamma vunnit sin förnämsta utveckling, en utveckling så stor att numera enskilda delar af densamma såsom optik, elektricitets- och värmelära hafva ett omfång jemförligt, om ej större, än både fysik och mekanik tillsammans ännu i början af detta sekel.

Behovet af en särskild professur i mekanik har derföre länge gjort sig gällande. Redan under Prof. J. Svanbergs tid blef detta behof af Consistorium Academicum erkändt, och min företrädare på den fysiska lärostolen väckte i början af 1840-talet äfven förslag om mekanikens öfverflyttande till den astronomiska lärostolen, hvilket förslag dock förföll, emedan Professoren i astronomi detta förutan måste anses hafva ett tillräckligt fält för sin verksamhet. Sednast 1865 ingick Consistorium Academicum till Kongl. Maj:t med en underdånig hemställan om behovet af en professor i mekanik och om under de allra sista åren denna hemställan icke blifvit förnyad, så är orsaken dertill icke att söka deri att behovet icke varit erkändt, utan i landets mindre goda ekonomiska ställning.

Jag får derföre anhålla, att Consistorium Academicum ville, i likhet med hvad filosofiska fakulteten föreslagit, ingå till Kongl. Maj:t med förnyad underdånig framställning om behovet af en profession i mekanik vid Upsala universitet.

Till ytterligare stöd för denna min anhållan, tillåter jag mig att påpeka 2:ne omständigheter: den ena är den ställning en annan vetenskap, nemligen kemien, som med fysiken har många beröringspunkter, intager vid universitetet; den andra är det förhållande fysik och mekanik stå till hvarandra vid utlandets universitet.

Den kemiska vetenskapen vann sednare än fysiken burskap vid universitetet, men den stora utveckling denna vetenskap vunnit under det innevarande seklet har vid universitetet vunnit det erkännande, att densamma numera är fördelad på 3:ne lärostolar. Det är ett dylikt erkännande, ehuru i mindre grad, som

nu äfven påyrkas för fysiken, då det begäres icke en delning af densamma, utan ett frånskiljande af mekaniken, hvilken vetenskap, oaktadt det samband densamma onekligen eger med fysiken, likväl genom sin metod och hela sitt framställnings-sätt står den rena matematiken mycket närmare.

Slutligen i afseende på den ställning fysik och mekanik intaga till hvarandra vid utländska universitet, så gifves det, så vidt jag känner, icke något enda, der de båda nyss nämnda vetenskaperna äro förenade med hvarandra under en och samma lärare.“

Consistorii Academici skrifvelse till kanslers-embetet af den 8 Oktober 1870 åter, såvida den rör frågan om professuren i mekanik lyder:

“Till Hans Excellens Universitetets i Upsala Kansler.

Hos Eders Excellens vågar i djup ödmjukhet Consistorium Academicum Majus härmed anhålla, att Eders Excellens må täckas hos Kongl. Maj:t i underdånighet utverka nådig framställning till Riksdagen om anslag till afhjelpande af några behov vid universitetet, som Consistorium Majus anser vara för den academiska undervisningen af största vigt, men till hvilkas afhjelpande Universitetet saknar egna tillgångar, och som ännu icke kunnat fyllas, ehuru Consistorium redan år 1865 uttalade sin öfvertygelse om nödvändigheten af deras snara tillfredsställande.

De behov, för hvilkas afhjelpande framför andra Consistorium nu dristar påkalla Eders Excellens' behjertande, äro följande:

1:o. Ett årligt anslag till upprättande af en ny profession i mekanik af 4,500 R:dr. Nämnda vetenskap har ända från 1637, då fysiken såsom särskildt läroämne utbröts från medicinska fakulteten och tillades den filosofiska, varit med densamma förenad. Fysiken sysselsatte sig också då ytterligare med de naturens företeelser, på hvilka matematikens lagar ega tillämpning, men den förändrade och hufvudsakligen experimentela riktning fysiken i sednare tider tagit och den omfattning, som fysik och mekanik, hvar för sig, numera vunnit, göra det omöjligt för en lärare att i dem alla uppehålla undervisningen på den höjd, som universitetets anseende kräfver. Fråga har också flera gånger varit väckt att skilja mekaniken från fysiken och sammanslå detta läroämne med antingen den rena matematiken eller med astronomien, hvilket dock ansetts mindre lämpligt, då dessa kunskapsarter fullt kräfva hvar sin målsman. Det torde också näppeligen nu mera finnas något universitet i Europa, utom de svenska, vid hvilka undervisningen i mekaniken är förenad med experimental-fysiken; hvilken förening nödvändigt måste leda dertill, att, efter lärarens olika anlag och fallenhet, undervisningen i den ena måste komma att stå efter i den andra.

Upsala den 8 Okt. 1870.“

I sitt underdåniga Memorial af den 8 December 1871 vidhåller kansleren sin redan förut gifna tillstyrkan till nådig proposition om anslag till en professur i mekanik,

i mekanik, åberopande, hvad angår motiven i memorialet af den 8 December 1870. Detta memorial har följande lydelse:

“Stockholm den 8 December 1870.

Underdånigt memorial. Från universitetet i Upsala och Lund hafva till mig, i särskilda memorial, inkommit framställningar af de behof, för hvilkas afhjelpande i den vetenskapliga undervisningens intresse anslag syntes erforderliga och hvarom förthy konsistorierna hemställt, att nådiga propositioner till instundande Riksdag måtte vardas gjorda.

I sådant afseende har Consistorium Academicum i Upsala hemställt om årliga anslag.

1:o af 4,500 R:dr till aföning för en ny professur i *mekanik*.

Den städse verksamma forskning, som under tidens fortgång, särskildt på naturvetenskapernas område, alltmera mångsidigt utvecklat och utvecklar sig samt påkallar tillämpning af grundsatsen om arbetets delning, är utan tvifvel att anse såsom ett hufvudmotiv för det från universitetet i Upsala afgifna förslag om inrättande af en ny professur i mekanik och detta läroämnes skiljande från lärostolen i fysik, hvarmed det nu, såsom en gren för sig, är förenadt. Fysiken eller vetenskapen om kropparnes, vare sig de fasta, flytande eller luftkropparnes, rörelse och jemnvigt, som har till uppgift att antingen på experimentens eller kalkylens väg (*experimental-fysik*), eller endast på kalkylens (*mekanik*) söka utreda lagarne för denna rörelse och jemnvigt samt fenomenernas derpå grundade förhållanden i naturen, omfattar redan nu, i det förra hänseendet, utom vetenskapens allmänna pronotioner, flere speciela arbetsfält, såsom läran om värme, om magnetism och elektricitet, akustik, optik, m. m., hvilka, viktiga äfven i hänseende till sin rent praktiska betydelse, taga såsom sådana en allvarlig omvårdnad i anspråk, och som i förening derjemte med mekanik och särskildt den *analytiska mekaniken*, hvars uppgift är att med tillhjälp af den *högre* kalkylen bestämma de lagar, af hvilka kropparnes rörelse och jemnvigt bero, ytterligare skulle försvåra möjligheten för en enda hufvudlärare att i dem alla med lämpligt afseende på tid och fullständighet meddela tillfyllestgörande undervisningskurser, hvadan det framställda förslaget väl torde vara förtjent af mycken uppmärksamhet, och öfverlemnar jag fördens skull till Eders Maj:ts högre pröfning, huruvida tid och omständigheter i öfrigt må för det närvarande medgifva att för inrättande af den föreslagna nya lärostolen, hvarom väl i sinom tid framställning från Lund äfven torde vara att emotse, löneanslag af Riksdagen kunde begäras, förutsättande jag härvid likväl, att den närmare reglering af läroämnen för de två professurerna, i fall den sednare kommer till stånd, må blifva föremål för ytterligare pröfning och slutligt bestämmande.“

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 15 Häft. 2

På grund af ofvan anförda *ex officio* och af *offentliga myndigheter afgifna* yttranden får jag vördsamt hemställa:

att Riksdagen till hvartdera af universiteten i Upsala och Lund måtte bevilja ett årligt anslag af 4,500 R:dr Rmt för inrättande vid hvartdera universitetet af en professur i mekanik.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 17 Januari 1872.

Sigurd Ribbing.

N:o 168.

Herr A. P. Andersson: Angående förändring i 6 § af gällande stämpelpappers-förordning i hvad den rörer kartering af köpebref.

Till förekommande deraf, att kronan ej skulle gå miste om stämpelafgift derigenom att, vid öfverlåtelse af fast egendom, hufvudsakligen från föräldrar till barn, bestämdes så stora undantagsförmåner, att den egentliga köpeskillingen utfästes till blott en obetydlighet, stadgades för lång tid tillbaka, medan taxeringsvärdena ännu voro låga eller knappt motsvarande halfva värdet af jordegendom, att kartering af köpebref skulle ske *efter taxeringsvärdet* "i den händelse att uti "detsamma (köpebrefvet) vissa förmåner och tjänstbarheter voro för längre eller "kortare tid säljaren och hans rättsinnehafvare förbehållna och den derjemte uti "penningar bestämda köpeskillning icke öfversteg fastighetens taxeringsvärde".

Som bekant är höjdes, sedermera på 1860-talet taxeringsvärdena derhän, att under de derefter förflutna åren knappast någon egendom kunnat föryttras till dermed jemförligt pris, som åter haft till följd, att, i de fall, der ofvan citerade bestämmelse varit tillämplig, stämpelpappersafgiften bestigit sig till högre belopp, än om köpeskillingen varit utsatt endast i penningar.

Emellertid har nämnda bestämmelse tillförene ansetts icke behöfva eller